

JUVENES TRANSLATORES 2023

HODNOCENÍ PŘEKLADŮ
NENÍ PŘEKLAD JAKO PŘEKLAD

PhDr. David Mraček, Ph.D.
Ústav translatologie FF UK

9. 3. 2023

KRITÉRIA HODNOCENÍ

- významová/obsahová přesnost (*věrnost*)
- plynulost, stylistika (*krása*)
- kreativita, nápaditost řešení (*krása*)
- gramatická správnost (*samozřejmost!*)

GRAMATICKÁ SPRÁVNOST

Pravopis: koncertní mistr*ině*; z ničeho nic → zničehonic, video hovor → videohovor

Zájmena: *mé* léto jsem strávila (*j'ai passé mon été*) → léto jsem strávila

Interpunkce - chybějící čárky:

Vložená věta vedlejší: ... *od těch, které znám z Francie, a mohla vést diskuse...*

Vedlejší věta uvozená podřadící spojkou: ... *základech, abychom zachovali naši planetu...*

U překladů z angličtiny záměr? (stylizace nedokonalého projevu v neformální komunikaci)

Přechodníky (CS! správné koncovky + stylistika?)

intentá**ba**mos comunicarnos balbuceando

✗ ... snažili spolu komunikovat, koktajíc jazykem ostatních / jsme se zadržávajíc pokoušeli mluvit

✓ a koktali jsme / zadržávali jsme se

Užitečné zdroje: nechybujete.cz, prirucka.ujc.cas.cz

VÝZNAMOVÁ PŘESNOST

NEPŘESNÝ VÝZNAM

Dein Wort in Gottes Ohr.

× Tvé slovo je svaté. / Mluvíš jako Bůh. / Necht' tvá slova slyší Bůh. (přesné, ale styl?)

✓ Kdybys tak měla pravdu. / Kéž by ses nemýlila.

las temidas audiciones × obávané recitály/koncerty / všechny obavy ✓ obávané konkurzy

tout le monde × celý svět ✓ všichni

giving them a piece of his mind × říkal jim svá moudra / předával jim své názory
✓ huboval / peskoval / nadával / láteřil jim

× sadistických hlupáků (violence-loving idiots) ✓ *hlupáků vyžívajících se v násilí*

PŘEHLÉDNUTÍ

... *the Ancient Greek philosopher Socrates, who died in 399 BC*

→ Sofokles

→ 339 př. n. l.

PLYNULOST

NESPRÁVNÁ VOLBA SLOV (pod vlivem originálu)

- × *dotazující* ✓ *moderátorka*
- × *kořen všech problémů* ✓ *příčina/původ*
- × *korumpující vliv* ✓ *škodlivý*
- × *násilí milujících idiotů* (violence-loving idiots) ✓ *hlupáků vyžívajících se v násilí*

NEPŘIROZENÁ SLOVNÍ SPOJENÍ / VAZBY (interference)

- × *ale nic nepomůže* (Es hilft ja nichts.) ✓ *Není co naplat, musíme zůstat... / Nezbyvá nám nic jiného než zůstat optimisty.*
- × *je to pouze pár týdnů zpátky* ✓ *před pár týdny*
- × *trpěl strachem z vystupování na jevišti* (sufría de pánico escénico) ✓ *trpěl hroznou trémou / byl trémista*
- × *nepohodlnost límce téhle košile* (hromadění podstatných jmen v češtině!)
- × *dává si smyčcem lehké údery do kolene* ✓ *poklepává si smyčcem o koleno*
- × *všichni můžeme přinést svůj kámen do budovy* ✓ *každý můžeme přispět svou troškou do mlýna*

VYTÝKACÍ VAZBY

Et si l'Europe n'en fait pas plus pour les jeunes, ce sont les jeunes qui en feront plus pour l'Europe!

- × *budou/jsou to mladí, kdo/kteří pro Evropu udělají více* (všech 5 FR)
- ✓ *A jestli Evropa pro mladé víc nedělá, tak víc pro Evropu udělají mladí!*

KREATIVITA

IDIOMATIKA/FRAZELOGIE

✓ *jako mávnutím kouzelného proutku, hudba je moje parketa, hodit se do pohody*

paint the town red ✓ *pořádně to rozjet / vyhodit si z kopýtka*

all those years passing in the blink of an eye ✓ *všechny ty roky utekly jako voda/jako nic / Ten čas tak letí! / Zdá se mi to jako včera, když jsem Ti ještě četla pohádky.*

You're only young once! ✓ *Mládí máš jen jedno!*

PROMYŠLENÁ PRÁCE S JAZYKOVÝM MATERIÁLEM

hovorové pádové koncovky, ukazovací zájmena, částice aj.: *těma tvýma narozeninama; ten čas tak letí; to si jenom Erasmus hrál; zase si odkráčel někam na výpravu*

vykání (zde ironicky): *Nebud'te drzý, mladý pane!*

velká/malá písmena: Babička Tomovi: *Přece Tvoje babička!* Tom babičce: *Děkuji ti za to zamýšlení!*

ODBORNÝ PŘEKLAD (1)

technika, elektrotechnika, strojírenství, architektura, patenty, ...

IT, weby a softwary, ...

bankovníctví, finance, pojišťovnictví, ...

medicína, farmacie, ...

společenské vědy (sociologie, psychologie, politologie), **humanitní vědy** (filozofie, historie)

právní překlady

Nezbytné dovednosti:

- znalost zdrojového i cílového jazyka + terminologie!
- věcné znalosti (právní gramotnost – znalost právních systémů)
- práce se zdroji (terminologické databáze, encyklopedie, konzultace s odborníky, ...)
- preciznost, schopnost pracovat v časové tísní

Příklad – terminologie

***předdůchod** – early retirement funded from a private pension scheme*

***předčasný důchod** – early retirement funded from the state social security system*

Příklad – preciznost, ověřování, znalost tématu

„Když ji potkáváme poprvé, vypráví svůj příběh naprostému cizinci v letadle.“ (kniha o W. Allenovi; film Blue Jasmine)

ODBORNÝ PŘEKLAD (2)

SODNÍ PŘEKLADATEL

Zdroj: www.kstcr.cz

LITERÁRNÍ PŘEKLAD (1)

Umělecký překlad: próza/beletrie, poezie, divadelní hry

Nezbytné dovednosti:

- znalost zdrojového jazyka? → někdy práce ve dvojici filolog + básník
- jazyková tvořivost/stylistické nadání v cílovém jazyce/mateřtině

interference (negativní vliv originálu)

nivelizace (plochý, nezáživný, bezbarvý jazyk překladu) jazyková paměť!!!

✗ Na stromě seděl pták. ✓ Na olši seděl strnad.

goldig: zlatý, zlatavý, zlativý, zlatistý, nazlátlý, zlatově žlutý, ...

devil: čert, ďábel, ďas, rarach, rohatý, čerchmant, pekelník, čertík, lucifer, ...

odvařit roky u plotny, prokecávat se fakultou, pronadávat se až do důchodu, ...

- Smí být překlad krásnější než originál? → kázeň, ochota podřídit se stylistice autora

Užitečné zdroje: slovníky synonym, korpus.cz

LITERÁRNÍ PŘEKLAD (2)

Mrtvorozená Eliška Frankensteinová

(Michael Stavarič,

překlad Radka Denemarková,

Labyrint 2010)

Dýchám, žiju, dýchám, rozhlížím se, vstanu, uvařím kávu, přemyslím, přenáším myšlenky svoje, tvoje, její, přenáším prázdnotu, nicotu, je to nemoc. Uvařím si vajíčko naměkko, vykourím cigaretu, vypláchnu ústa. Jdu do koupelny, zrcadlo stéká po zdi, ukotvení ve zdi se rozpouští, zeď se boulí a bortí, to mě bolí. Vidím odlesk ženy, která šťastná není, vůbec, vůbec, vůbec, není ani trochu šťastná, představuju si její oči, zelené oči, zelená je pěkná barva, zeleň se zeleně zelená. Na očích kontaktní čočky, tyčinky, vidím jiné barvy, mám slepou skvrnu, místo zrakového nervu. Jako dítě jsem spadla, ze žebříku na záda, svět zčernal, nedostávalo se mi vzduchu, vyrazila jsem si dech, chtěla jsem dýchat, dýchat, dýchat, tehdy jsem ještě chtěla, tu a tam. Zpátky ke zrakovému nervu: malý ohyb, vystýlka, vazivo, tekutina, přímo, až do mozku. Tam vtékají vjemy a obrazy, vytvářejí svět, rozhodují o vnímání světa. V životě jde o první vjemy, jsou nejdůležitější. Sepíšu si seznam. Za prvé: vidět a rozeznávat barvy, ptáky, ochutnat vodu, běžet lesem, jíst jahody, cítit slunce, cítit sama sebe, ruce, nohy, břicho, cosi teple sladkého, rychle, dokud jsem schopná si cokoliv zapamato-

TITULKOVÁNÍ (1)

Amatérské titulkování / fansubbing x profesionální titulkář

Nezbytné dovednosti:

- **úspornost vyjadřování**

„1541, 1694, 1728, 1888 quando, fatto più unico che raro, nevicò il 13 **luglio**...“ (Fellini: Amarcord)

→ „Výjimečnými roky byla léta 1541, 1694, 1728, 1888, kdy sněžilo 13. **srpna**.“ (titulky Anna Kareninová)

- **práce s titulkovacími programy**

- **práce s mluveným jazykem: výběr slov** (pouze → jenom, láhev → flaška, univerzita → vejška),
idiomy/frazémy, gramatika (dokáží → dokážou, ty jsi → ty seš, našel jsi → našels)

Užitečné zdroje:

Pošta, M. *Titulkujeme profesionálně*, Praha 2011.

Pošta, M. *Titulkujeme: Audiovizuální překlad v otázkách a odpovědích*, Praha 2019.

Diplomové práce obhájené na UK v Praze, MU v Brně, UP v Olomouci aj.

TITULKOVÁNÍ (2)

Mezi námi zvířaty (Creature Comforts), Česká televize, české titulky Petr Putna

DĚKUJI ZA POZORNOST!